

مرحوم آیت الله العظمی مرعشی نجفی (رضوان الله تعالی علیه)

حضرت آیت الله العظمی شهاب الدین مرعشی در بیستم صفر سال 1315 قمری در نجف اشرف به دنیا آمد. پدرش آیه الله سید شمس الدین محمود مرعشی از فقها و مدرّسان نجف بود.

تحصیلات

حضرت آیت الله مرعشی در آغاز به تحصیل علوم جدید و بخشی از طب سنتی روی آورد و سپس به تحصیل علوم متداول حوزوی پرداخت. مقدمات ادبیات عرب را از محضر والد مکرمش سید شمس الدین محمود مرعشی و عارف معروف شیخ مرتضی طالقانی آموخت. تجوید را از شیخ نورالدین شافعی بکتاشی، علم انساب را از مرحوم پدر و سید محمدرضا صانغ بحرانی و دیگران یاد گرفت. در علم تفسیر شاگرد شیخ محمد حسین شیرازی بود و فقه و اصول را نیز از وی و میرزا محمدعلی مدرس چهاردهی رشتی، آقا میرزا محمود شیرازی، آقا شیخ محمدحسین تهرانی و نیز مسائل استدلالی این دو رشته از دانش حوزه را از محضر آقا ضیاء الدین عراقی و آیه الله شیخ مهدی مازندرانی فرا گرفت و از دروس آیه الله سید حسن صدر در فقه، حدیث، رجال و درایه و از حوزه پرفیض شیخ مهدی خالصی در اصول فقه استفاده شایان توجهی نمود. او در علم کلام از محضر محمد جواد بلاغی صاحب تفسیر آلاء الرحمن استفاده کرد.

ایشان آنچنان علاقه به فراگیری داشت که حتی مدتی نزد علمای زبده و علمای اهل سنت به فراگیری علم حدیث پرداخت و از آنان اجازه نقل حدیث گرفت. ایشان از بسیاری از مراجع بزرگ تقلید آن زمان از جمله، آقاضیاء عراقی، آفاسید ابوالحسن اصفهانی و شیخ عبدالکریم حائری اجازه اجتهاد گرفت که این مهم در بیست و هفت سالگی حضرت آیت الله مرعشی اتفاق افتاد.

سرانجام حضرت استاد در سال 1342 قمری برای زیارت مرقد مطهر امام رضا(ع) به ایران آمد و پس از زیارت مرقد امام رضا به تهران رفت و در حوزه علمیه تهران، نزد شیخ عبد النبی نوری، آقا حسین نجم آبادی، میرزا طاهر تنکابنی، میرزا مهدی آشتیانی و دیگر بزرگان به کسب علم پرداخت. سال بعد، برای زیارت حضرت معصومه(س) به قم مشرف شد و به دستور آیت الله حائری در این شهر ماندگار شد و مدتی در درس ایشان و دیگر اساتید از جمله حضرات شیخ مهدی قمی، سید علی ینبریی و علی اکبر حکمی کسب فیض نمود

منصب استادی

آیه الله العظمی مرعشی به دستور حضرت آیه الله حائری مشغول تدریس شد. و پس از رحلت آیه الله حائری به تدریس خارج فقه و اصول پرداخت. در طول بیش از هفتاد سال تدریس ایشان در حوزه علمیه قم، شاگردان بسیاری را تربیت نمود که از آن جمله: شهید دکتر سید محمد بهشتی، شهید مرتضی مطهری، حاج آقا مصطفی خمینی، شهید حسین غفاری، شهید محمد مفتاح، شهید محمد صدوقی، سید محمد علی قاضی طباطبایی، سید محمود طالقانی، شیخ شهاب الدین اشراقی، شیخ مرتضی حائری، حاج میرزا جواد آقا تهرانی، شیخ حسن نوری همدانی، آقا موسی صدر، قدرت الله وجدانی فخر، سید مرتضی عسکری، مصطفی اعتمادی، محمد امامی کاشانی، میرزا جواد تبریزی، شیخ حسین نوری، سید عبدالکریم موسوی اردبیلی، شیخ علی پناه اشتهاردی، محمد تقی ستوده، شیخ محمد رضا مهدوی کنی و

آثار و تالیفات

آیه الله مرعشی در طول سالیان دراز عمر با برکت خویش کتابها و مقاله‌های زیادی درباره علوم قرآنی، ادبیات عرب، حدیث، دعا، فقه، اصول، منطق، لغت، تاریخ، رجال و تراجم، انساب و... نوشت که بسیاری از آنها هنوز چاپ نشده است. شمار آثار ایشان به 148 کتاب، رساله و مقاله می‌رسد. نخستین رساله علمیه ایشان به نام "نخبة الاحکام" و دیگری "سبیل النجاة" است که با چاپ همین کتابها مرجعیت تقلید ایشان آغاز شد. اما دیگر کتابهای ایشان عبارتند از: سند القراء و الحقاظ مقدمه تفسیر الدر المنثور، شمس الامکنة و البقاع فی خیرة ذات الرقاق، فوائد چند در خصوص صحیفة کاملة سجاده، راهنمای سفر مکه و مدینه، العایة القصوی لمن رام التمسک بالعروة الوثقی، النبصرة فی ترجمة مؤلف التکملة، الحدیقة الوردیه حول روضة البهیة، زهر الریاض فی ترجمة صاحب الریاض، شرح حال حضرت سلطان علی فرزند امام باقر، شرح حال مولی عبدالواسع کاشانی، شرح حال آیه الله شیخ محمد محلاتی نجفی، الضوء البدری فی حیاة صاحب الفخری و بسیاری دیگر.

مرجعیت و امور عامه

آیت الله مرعشی پس از رحلت آیت الله بروجردی در سال 1380 قمری در زمره معدود مجتهدانی بود که به عنوان مرجع شیعیان برگزیده شد و از آن پس به عنوان یکی از ارکان اصلی حوزه و جهان تشیع در آمد.

در طول سالیان دراز که مرجعیت تقلید شیعیان را بر عهده داشت، خدمات شایانی به جهان اسلام نمود. نماز جماعت با شکوه ایشان در صحن حضرت معصومه(س) یکی از خاطرات هر زائر و ساکن قم است.

ایشان بسیار شوخ طبع بودند. به مستضعفان عنایت ویژه ای داشت. به مشکلات آنان رسیدگی می‌کرد. آیه الله العظمی مرعشی نجفی علاقه خاصی به اهل بیت و حضرت معصومه(س) داشت.

از فعالتهای مهم ایشان تأسیس مدارس علمیه از جمله مدرسه مهدیه بود. فقیه نستوه در جهت تکمیل مدرسه سعی فراوان نمود و کتابخانه مدرسه را که در برگزیده دو هزار جلد کتاب است، بنا نهاد. مدرسه دیگر مدرسه مؤمنیه بود در دو طبقه و کتابخانه مدرسه با حدود 3500 جلد کتاب نیز به وسیله ایشان تأسیس شد. همچنین مدرسه شهابیه را نیز در سه طبقه تأسیس کرد و مدرسه مرعشیه نیز از مدارس علمیه ای است که در سه طبقه، به همت ایشان تأسیس شد و اداره آن بر عهده ایشان واگذار شد.

باید گفت مهم‌ترین اثری که از ایشان به یادگار مانده است، ساخت کتابخانه بزرگی است که ایشان با زحمت و رنج فراوان انجام دادند. آیت الله مرعشی در دوران جوانی که در حوزه علمیه نجف مشغول تحصیل بود به گردآوری کتب خطی پرداخت. گاه شبها در يك کارگاه برنج کوبی کار می‌کرد، روزها روزه استیجاری می‌گرفت و نماز استیجاری می‌خواند، تا هزینه خرید کتب را تهیه نماید.

کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی اکنون با دارا بودن بیش از 250000 جلد کتاب چاپی و 25000 جلد کتاب خطی از مراکز بزرگ فرهنگی است. کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی به خاطر نسخه‌های خطی نفیس و ارزشمند و گاه منحصر به فرد و کتب قدیم مهم و کمیاب مورد توجه وافر نویسندگان، دانشمندان، مراکز علمی و تحقیقاتی سراسر جهان است.

سیاست ایشان

ایشان که دخالت در سیاست را وظیفه شرعی و تکلیف دینی خود تلقی می‌کرد، در غائله انجمنهای ایالتی و ولایتی از مرحوم امام خمینی حمایت نمود و در مواردی با صدور اعلامیه‌های مشترک یا مستقل نظر خویش را درباره مسائل کشور بیان می‌کرد.

در جریان دستگیری امام خمینی نیز به دفاع از امام پرداخت و با صدور اعلامیه‌های شدیدالحنی آزادی بی‌قید و شرط ایشان و سایر محبوسین را خواستار گردید. آن گاه که امام به ترکیه تبعید گردید از راههای گوناگون با مراجع نجف ارتباط برقرار کرد و از آنان خواست در این مورد اقدامی بنمایند.

در سال 1356 ش که عوامل دست نشانده دستگاه ستم در روزنامه اطلاعات مقاله‌ای توهین‌آمیز علیه امام خمینی رحمه‌الله انتشار دادند، آیه الله مرعشی همگام با سایر بزرگان در این باره موضع‌گیری سختی نمود. با بازگشت امام از پاریس، ایشان همگام با بنیان گذار نظام اسلامی ایران از هیچ گونه تلاشی دریغ نکرد.

در یک سخنرانی خطاب به کارگزاران نظام طاغوتی می‌گویند: "مبارزه ما با این کانونهای فساد، تبلیغات سوء و مصوِّبات نارواست. همین دیروز کسی، نشریه‌ای از تبلیغات مسیحی را که در میان جوانهای تهران نشر شده آورده بود. آخر اگر مذهب جعفری رسمیت دارد، پس این تبلیغات سوء برای چیست! فرَق صالحه از يك طرف، مسیحیها از سوي دیگر، پس روحانی هیچ نگوید و همین طور بنشینند. چقدر انسان صبر کند. تا حرف می‌زنی مجرمی. اندازه دارد بی‌انصافی."

وفات

سرانجام این مرجع بزرگ تقلید شیعه، در هفتم صفرالخير سال 1411 قمری مصادف با هفتم شهریور سال 1369 شمسی، در سن 96 سالگی بر اثر سکته قلبی از دنیا رفت. و در ایران، لبنان و پاکستان سه روز عزای عمومی اعلام شد. در نهایت در روز جمعه نهم صفر، پیکر پاکش با حضور انبوهی از مردم عاشق علم و عمل تشییع و در جوار کتابخانه بزرگش در شهر مقدس قم به خاک سپرده شد.

منابع

گنجینه شهاب، شهاب الدین مرعشی نجفی، قم، کتابخانه عمومی آیت الله العظمی مرعشی نجفی.

شهاب شریعت، علي رفیعی، قم، کتابخانه عمومی آیت الله العظمی مرعشی نجفی.

کیهان فرهنگی، شماره دویست و چهارم.

نور علم، شماره سی و هفتم.

نویسنده: سید محمد ناظم زاده قمی

شیعه نیوز